

Koll på Världen

Lärraranvisning Textview

Verksnummer: 30767

Lärraranvisningens innehåll

Lärraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den. Nedan kan du läsa vad respektive del i lärraranvisningen handlar om, så att du kan förbereda och planera arbetet med läromedlet på bästa sätt.

- **Generella förändringar av boken**
Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.
- **Till läsaren**
I den pedagogiskt anpassade boken återfinns alltid en text som riktar sig till eleven. Samma text hittar du också i lärraranvisningen. Den innehåller information som kan vara bra för läsaren att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Läs denna text tillsammans med eleven!
- **Pedagogiska tips**
I denna del av dokumentet hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Du hittar också exempel på hur skolan bör tänka kring läxor, taktila bilder, provsituationer osv. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.
- **Bildbeskrivningar**
Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring oss på tel. 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: Koll på Världen

Författare: Haraldsson

ISBN: 978-91-622-7352-1

Innehåll

Generella förändringar av boken	1
Till läsaren.....	2
Pedagogiska tips	3
Bildbeskrivningar	5

Generella förändringar av boken

- Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom omarbetningar av visuellt beroende text och bilder. Målet med pedagogisk anpassning är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående i den anpassade boken som de övriga klasskamraterna i sina böcker.
- Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Svällpappersbilderna kan klibba ihop och den tryckta punktskriften, i exempelvis innehållsförteckning och nycklar, riskerar att plattas till och om de förvaras liggande. Den tillfälliga doft som kan förekomma då svällpappersbilderna är nytryckta hinner också avta tills de ska användas av eleven.
- Bildtexterna är oftast infogade i bildbeskrivningarna.
- Ikonen förstoringsglaset är ersatt med rubrik: Fakta:
- Historisk ruta är ersatt med rubriken: Historia:
- Ikonen Flodpärlmusslan har rubriken: Vår miljö:
- Kamelen är ersatt med rubriken: Har du koll på ...
- De olika ikonernas rutor utgår och inleds med ovanstående rubriker på egen rad.

Exempel sid 11

Historia

För mer än två tusen år sedan försökte kartografer att överföra information ...

Exempel sid 15

Fakta

Är vi ensamma i universum? Än så ...

- Bildförteckning utgår.
- Registret på sid. 125 ff är placerat under egen flik.
- Tabellerna på sid. 122 ff är också placerade under egen flik.

Till läsaren

Innehåll, Text, Bilder, Tabeller och Register är placerade under separata flikar.

Bildbeskrivningar finns till de flesta bilder.

Det är dock svårt att få med allt som syns på bilden i en bildbeskrivning så ibland kanske du behöver lite extra information från din lärare.

Det är också bra att kolla igenom bildbeskrivningarna innan ni börjar att läsa ett nytt kapital då är det lättare att hänga med när kompisarna och läraren pratar om texten och bilderna.

Bokens ikoner har ersatts av följande rubriker:

- Förstoringsglaset har fått rubrik: Fakta
- De historiska rutorna får rubriken: Historia
- Ikonen Flodpärlmusslan har fått rubriken: Vår miljö
- Kamelen har fått rubriken: Har du koll på ...
- Jordgloben har fått rubriken: Fakta om Afrika, Fakta om Antarktis osv ...

De olika ikonernas rutor utgår och inleds med ovanstående rubriker.

Du behöver taktila kartor som din lärare kan beställa från SPSM Läromedels basbilder.

Pedagogiska tips

- Bildbeskrivningar finns till de flesta bilder. Bildbeskrivningarna kan dock aldrig ge exakt samma information som de seende eleverna får genom att se på bilderna, samtala därför gärna om bilderna och ge den extra information som eleven med synnedsättning kan ha nytta av för att få samma förståelse för bilderna/texterna som de seende eleverna. Berätta lite mera utförligt om vad som är kännetecknande för olika världsdelar, klimat, växtlighet etc.
- Det finns många kartor i boken. Utgå från en taktill karta och samtala med eleven om var olika områden är belägna. Det hör till allmänbildningen att veta var olika platser etc. är belägna, tyvärr är denna information inte lika lättillgänglig för elever med synnedsättning som för de seende eleverna och därför kan det vara bra med en individuell genomgång. Utgå alltid för eleven befintliga kunskaper.
- Kartor kan beställas från SPSM Läromedels Basbilder som man sedan även kan komplettera med aktuell information. Men gör det då i **god tid** innan ni börjar med aktuellt område.
webbutiken.spsm.se
kontakt: order@spsm.se
 - Världskarta i relief Bestnr. 6577
 - Stora Asienkartan Bestnr. 6622
 - Europapaketet Bestnr. 6674
 - Nordamerika Bestnr. 6627
 - Sydamerika Bestnr. 6621
 - Afrika Bestnr. 6619
 - Oceanien Bestnr. 6625
 - Antarktis Bestnr. 6659
 - Arktis Bestnr. 6600
 - Klimatzoner Bestnr. 60171 (Klimatkartorna kan även köpas separat.)
- Med hjälp av häftmassa och vaxsnören kan man tydliggöra bokens information på kartorna och kartorna kan då även återanvändas.
- Om man är i tidsnöd och inte har en taktill karta så kan man även göra en sådan själv på ritmuffen.
- Ritmuffen är ett bra hjälpmedel då det saknas taktila bilder exv. kartor/flaggor. Rita en **enkel** skiss. Skala bort all onödig information. Man kan även göra det enkelt för sig genom att göra en kopia av den bild man vill rita genom att kopiera den i skolans kopiator. Sedan är det bara att stoppa in den kopierade bilden i ritmuffen. Fyll i de konturer som Du anser behövs för förståelsen och skriv sedan den text som eleven behöver genom att sätta in ritmuffen i elevens Perkinsmaskin. Gör gärna en "Nyckel med förkortningar" så kan man få med lite mera information på ritmuffsbilden.
- Följande bilder i boken kan man med fördel illustrera på en ritmuff:

sid 13 - solsystemet
sid 15 - atmosfären
sid 16 - bergskedjeveckling
sid 17 - vulkanutbrott
sid 22 - jordbävning
sid 26 - passadvindar
sid 27 - vinter/sommarmonsunen
sid 30 - FSC-märket
sid 35 regnskuggeöken
sid 35 oas
sid 43 - befolkningsutveckling i världen
sid 45 - befolkningspyramider
sid 80 - havsströmmar
sid 80 - havsbotten
sid 82 - havsgränser
sid 86 - sötvatten
sid 88 - delta

- Eleven med synnedsättning behöver få tillgång till de möjligheter som finns tillgängliga för att taktilt befästa och fördjupa sina kunskaper, men även använda andra sinnen som smak eller ljudillustrationer. Varför inte låta eleverna bygga befolkningspyramiderna i lego eller skala en apelsin, platta ut den och på så sätt förklara den "platta" världskartan. De seende eleverna får så mycket gratis genom synen som icke seende behöver få tillgång till på annat sätt. En pedagogisk utmaning som också uppskattas mycket av seende elever.
- Tänk på att det tar **längre tid** för eleven med synnedsättning att läsa igenom texterna och att läsa igenom bildbeskrivningarna.
- Vid prov har eleven med synnedsättning också rätt att få **mera tid** till sitt förfogande.
- Läs "Till läsaren" gemensamt med eleven så att han/hon får information om bokens upplägg och utformning.

Bildbeskrivningar

8

En jordglob

Vi ser kontinenten Afrika, Europa och delar av Asien. Längdgraden 0 går genom orten Greenwich i Storbritannien.

Ekvatorn är breddgrad 0 och delar jorden i två delar.

På bilden är även staden Krakow i Polen utmärkt.

9

Tidszoner

En världskarta som visar de 24 tidzonerna. När klockan är 13 h i Sverige så är klockan:

12 h i London

14 h i Helsingfors

14 h i Moskva

21 h i Tokyo

22 h i Sidney

9 h på Grönland och Brasilien

7 h i New York

4 h i Los Angeles

11

Ett fotografi

Bilden visar en gammal jordglob troligen gjord i koppar. Den står i en ställning med lite dekorationer.

13

Solsystemet

Solen är belägen i mitten. Runt om i olika banor hittar vi följande planeter – från solen och utåt:

Merkurius, Venus, Jorden (Tellus) Månen, Mars, Asteroidbältet, Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus

14

Ett fotografi på jorden taget utifrån rymden. Man ser kontinenterna Afrika, Europa och delar av Asien samt de stora världshaven. Men stora delar av jorden skymms av moln.

16

En världskarta som visar några av kontinentalplattorna som jordskorpan är uppdelad i.

Afrikanska kontinentalplattan

Antarktiska kontinentalplattan

Arabiska kontinentalplattan

Indisk-australiska kontinentalplattan

Eurasiska kontinentalplattan

Indoaustraliska kontinentalplattan

Nordamerikanska kontinentalplattan

Stilla havsplattan

Sydamerikanska kontinentalplattan

18

Ett fotografi på vitklädda fjälltoppar som sticker upp ovanför molnen.

19

Ett fotografi på tre bergsklättrare som vandrar genom snön på väg upp mot de riktigt höga höjderna.

20

En tecknad vinterbild på rotsprängning

På bilden ser man en trädrot vars rötter letats sig ner i ett berg. Runt själva roten ser man ett tomrum.

20

Ett fotografi

På bilden ser man hur Coloradofloden slingrar sig fram längst nere bland bergen. Bergen reser sig som väggar rakt upp längst floden. Högt ovanför floden bildar bergen en platå.

En kanjon är en stor och mycket djup dalgång. Grand Canyon i USA är nog världens mest kända kanjon. I botten av Grand Canyon rinner Coloradofloden. Det strömmande vattnet har under lång tid grävt sig ner i berget och format denna enorma dalgång.

21

Ett flygfotografi

På bilden ser man hur regnet spolat bort delar av skogen längst en sluttning. Regnet har gjort breda fåror där all skog är borta.

24

Världskarta som visar jordens klimatzoner.

- Polarzonen – områden kring Nordpolen, Antarktiskt
- Tempererade zoner – Nordamerika, Europa, stora delar av Ryssland och Kina.
- Subtropiska zonen – Mexico, södra Nordamerika, runt Anderna i Sydamerika, Uruguay och Argentina, södra Europa, norra Afrika samt Sydafrika, Arabiska halvön och ett stråk bort mot södra Kina, Australien och Nya Zeeland
- Tropiska zonen – delar av Centralamerika, Amazonområdet i Sydamerika, stor delen av Afrika, Indien, Burma, Thailand, Indonesien och norra Australien

25

Tre fotografier

- Polar zonen – här kan du hitta den här söta, vitulliga, lilla sälungen som ligger i snön.
- Tempererade zonen – ett höstfotografi med lövskog och barrträd.
- Subtropiska zonen – en känguru som hoppar fram över ett torrt, stenigt landskap.

26

En tecknad bild som illustrerar passadvindarna.

Luften värms upp vid ekvatorn och stiger uppåt. Den avkyls och bildar moln som ger regn. När luften rörs sig mot Kräftans vändkrets på norra jordklotet och Stenbockens vändkrets på södra jordklotet så har den avkylts och sjunker ner mot jorden och återvänder mot ekvatorn.

27

Två tecknade kartor över Sydostasien

- Sommarmonsun
Vindarna blåser från Stilla havet in mot Indien och angränsande områden. Den varma, fuktiga havsvinden kommer in över ett uppvärmt landområde och avkyls vilket ger stora mängder med nederbörd.
- Vintermonsun
På vintern kommer vindarna från land och blåser ut över havet. Landytan är kallare än havsytan och den varma havsluften stiger uppåt och ersätts av kallluft från kontinenten.

27

Ett fotografi

Fotot visar hur regnen på sommaren vräker ner. Den ena av de två personerna på bilden försöker skydda sig genom att hålla en tidning över huvudet.

28

En världskarta och ett fotografi

- Regnskog
På kartan är regnskogen markerad med grönt: Centralamerika, Västindien, Amazonas, Centralafrika vid ekvatorn, Indonesiens övärld och norra Australien
- Fotografiet visar ett vattendrag omgivet av grön, hög regnskog.

29

Tre djurfotografier

- Tukan
Tukanen på bilden har en mycket stor färgglad, böjd näbb. Spetsen på näbben är lila, resten mestadels grön med ett band av rött och blått. Den är blågrön runt ögonen och har en stor gul "haklapp" under näbben. Resten av huvudet är svart.
- Gorilla
En svart gorilla som tittar fram bland en massa gröna blad i regnskogen.
- Pilgiftsgrodan
En blå giftpilsgroda som med många mörka fläckar.

30

Ett fotografi

Två händer som visar oljepalmens frukter. De är stora som plommon, röda eller rödgula i färgen. Både fruktköttet och fröerna är fettrika.

30

Forest Stewardship Council logga ser ut på följande sätt, konturerna av ett träd med bokstäverna FSC under trädet.

30

Ett fotografi

På fotot ser man några nedsågade, rejält tjocka trädstammar som väntar på att bli borttransporterade. Människorna som står bredvid ser små ut i jämförelse med stockarna. Det mesta av regnskogen runt vägen på fotot är redan nedsågat kvar bara grön undervegetation.

31

Ett fotografi

Här syns ett enkelt trähus byggt på pålar med stråtak. Huset är byggt vid kanten av en flod i tropikerna. En enkel trappa leder ner till flodens vatten där sitter några barn vid en kanotliknande båt.

32

En världskarta som visar stäpp- och savannområden i världen.

- Savann

Sydamerika: exv. Brasilien, Argentina

Afrika: ett band norr om ekvatorn, södra Afrika

Indien: ett mindre område i nordöst

- Stäpp:

Nordamerika: prärien i USA

Sydamerika: Pampas i Argentina

Afrika; norra Afrika, söder om Sahara, Sydafrika

Asien: Iran, Afghanistan, Mongoliet

Australien

32

Ett fotografi från savannen

På fotot ser man ett antal giraffer som går i det torra, gula gräset. Några av girafferna äter av akaciaträdens löv.

33

Ett fotografi från prärien

Två bisonoxar letar efter något att äta på den torra prärien. I bakgrunden reser sig ett bergsområde.

34

En världskarta som visar ökenområden i världen.

- Öknerna är till stor del koncentrerade till områden runt Kräftans vändkrets.

Nordamerika: Sierra Nevada

Afrika: Sahara

Asien: Saudiarabiska halvön och vidare bort mot Gobiöknen

Sydamerika: Bolivia, Chile

- Öknerna söder om Stenbockens vändkrets: Afrikas västkust, Australien

34

Ett fotografi

På fotografiet ser man olikformade stenformationer som sticker upp på olika ställen i ökensanden.

35

Ett fotografi på en saltöken

Bilden visar en vit saltsjö, täckt av salt och i förgrunden ett helt dött landskap.

35

En tecknad bild som illustrerar en regnskuggeöken.

Ett moln kommer mot ett högt, snöklätt berg. Den fuktiga luften tvingas stiga uppåt över berget, luften kyls ner och det börjar regna. Området bakom berget blir då utan nederbörd och en regnskuggeöken bildas.

35

En tecknad bild i genomsärning

Bilden visar ett ökenlandskap där grundvattnet går upp till jordytan. Här bildas en oas – en vattenkälla. Runt om vattenkällan växer det palmer sedan tar öknen över landskapet igen. I bakgrunden ser man berg.

36

Två fotografier

Foto 1

Ett fotografi från en sandöken där en man som gör upp en eld. Han är klädd i en lång fotsida vit skjorta. Han har även på sig en brun väst och på huvudet har han virat ett rött och vitrutigt tygstycke.

Foto 2

En ökenråtta som gömt sig under marken för att klara sig undan solens starka strålar.

37

Ett fotografi

Två kameler med "ryttare" ute i öknen. I bakgrunden ser man en modern stad med stora höghus som reser sig mot den blåa himlen.

37

Ett fotografi på ett solkraftverk i Mojaveöknen

På fotot ser du mycket långa rader med uppåtböjda parabler, speglar som tar emot solstrålarna. Tre personer går på sanden mellan speglraderna.

38

Ett fotografi

Två svartvita pingviner traskar omkring i ett helt snöklätt landskap.

38

En kartbild över Antarktis

Man ser det vita området runt sydpolen från ovan omgivet av först lite ljusblått vatten och sedan en massa mörkare vatten.

39

En kartbild som från ovan visar istäcket på Arktis/Nordpolen omgivet av kontinenterna Nordamerika, Europa och Asien från ovan.

39

Ett fotografi

Ett fotografi taget på nära håll som visar en rytande isbjörn.

40

Ett flygfotografi

På bilden ser man hur ett stort område har översvärmats av vatten, som når långt upp på husväggarna.

41

Orkanen Katrina

Bilden visar orkanen Katrina som är på väg in mot New Orleans i Louisiana (USA). Orkanens virvelvind är blåmarkerad och täcker större delen av Mexikanska golfen, Florida, Georgia, Alabama, Mississippi och Louisiana.

Området runt Mexikanska golfen drabbas ofta av orkaner. I mitten av virvelvinden syns orkanens öga. Det är ett område i orkanens centrum där det är betydligt lugnare än i resten av orkanen.

41

Ett fotografi - tornado

På fotografiet ser man ett fält där en virvelvind drar fram. Den ser ut som en smal tratt som går rakt upp mot himlens gråa moln.

42

En världskarta

På kartan finns röda prickar som symboliserar att här bor det 3 miljoner människor. Flest röda markeringar är det i Indien, Kina och Indonesien.

I Europa är det också många markeringar men inte lika tätt som i Indien.

Däremot är det helt tomt uppe i Alaska, stora delar av Kanada, Grönland, Ryssland och Australien.

43

Ett linjediagram

Här kan man se hur befolkningen ökat från 1800-talet och framåt.

- 1820 – 1 miljard
- 1900 – drygt 1,5 miljarder
- 1930 – ca 2 miljarder
- 1960 – ca 3 miljarder
- 1990 – ca 5 miljarder
- 2008 – ca 6,7 miljarder
- 2050 – kanske 9,8 miljarder??

44

Ett fotografi

Bilden visar en uppslagen gammal husförhörslängd där man i prydliga kolumner fört in personernas namn, födelsedatum etc.

44

Ett fotografi

Ett överfullt tåg, det hänger folk utanför tågupéerna, men det är även människor på tågets tak.

45

Två befolkningspyramider

– Fattigt land

Pyramiden har en mycket bred bas med många födda barn, men befolkning minskar snabbt så pyramiden blir smalare och smalare. Åldergruppen 85 och uppåt är helt tom.

Länder med höga födelsetal har en befolkningspyramid som ser ut så här. Den breda basen betyder att det föds många barn i landet. Det innebär att befolkningen ökar. Den smala toppen visar att det finns få äldre människor.

Exempel: I Guinea är antalet flickor mellan 0 och 4 år ungefär 700 000.

- Rikt land

Basen i pyramiden är ca 1/3 av motsvarande födelsetal i ett fattigt land. Pyramiden håller ungefär samma antal med små variationer upp till ålder 55-59, sedan minskar antalet människor men det finns markering ända upp till åldersgruppen 90-94 år.

I Sverige föds få barn och befolkningen lever länge. Pyramiden visar att det finns många äldre människor. Eftersom det är få unga i landet, kommer befolkningen att minska framöver.

Exempel: I Sverige är antalet flickor mellan 0 och 4 år lite fler än 200 000.

46

Två klassrumsfotografier

I-landsklassrummet

Ett modern klassrum där eleverna sitter samlade runt bord och deras alster hänger snyggt på väggarna. Läraren har en whiteboard och kan visa sina bilder med en projektor.

U-landsklassrummet

Klassrummet har en dörr av korrugerad plåt och de kala väggarna är uppmurade av tegelsten. Barnen sitter på tygstycken på golvet. De mörkhyade eleverna är klädda i långa skjortor och det är även läraren som också har ett vitt tygstycke virat runt huvudet.

Han skriver på en svart griffeltavla. Eleverna har inget eget arbetsmaterial.

47

Ett fotografi

Nolberta Malera i El Salvador lånade 30 dollar för att kunna köpa en symaskin.

På fotot ser man Nolberta när hon sitter och syr.

48

Ett storstadsfotografi

Här ser man hur molnen sveper in över en stads skyskrapor.

48

Ett fotografi

Tre mörkhyade killar leker i en bäck vid en soptipp. I vattnet flyter det omkring en massa skräp.

49

Ett fotografi

En gatubild från Indien. Man ser mörkhyade män i skjorta och shorts och kvinnor i saris, långa klädedräkter i vackra färger. De går på en trång gata där husen ligger tätt, tätt.

50

Ett fotografi

Ett glas fylls med rent vatten från en modern vattenkran.

50

Ett fotografi

En lång rad med vindkraftverk. Bredvid vindkraftverken ser man en väg.

51

Ett fotografi

En plastkorg med nyplockade jordgubbar.

51

Ett fotografi

En bild som visar hur man smälter exempelvis järn.

51

Ett fotografi

En laboriebild där en tjej i vit rock gör olika tester.

52

Två fotografier

Foto 1

Visar en koppargruva i Utah i USA. Det är ett dagbrott så man kan se de snirkliga vägarna som leder ner i gruvan.

Foto 1

En röntgenbild som visar en ryggrad med två inopererade titanskruvar.

53

Ett fotografi

Fotot visar ett oljeborrhorn på land.

53

Ett fotografi

Tre slipade diamanter, en stor och två mindre.

54

Ett fotomontage

Bilden visar jordens energiförbrukning. Det gula ljuset kommer från städer och det röda ljuset visar områden där det utvinns olja. Utanför Japans kust syns ett grönblått ljus. Det kommer från fartyg som fiskar bläckfisk. Det svagt rosa ljuset är stora skogsbränder och det blå bandet över Grönland och Nordamerika är norrsken. Bilden är ett fotomontage – i verkligheten är det aldrig natt på hela jorden samtidigt.

- Gult ljus: syns mest i USA, Europa, Japan och östra Kina.
- Rött ljus: Nordvästra Sydamerika, norra Afrika, Saudiarabiska halvön

55

Två fotografier

Det ena fotot visar en man som laddar sin elbil och det andra en cykelsadel.

I stället för att tanka bensin kommer allt fler bilägare i framtiden att kunna ladda bilbatterierna med el.

Det kan vara så enkelt som att ta cykeln i stället för bilen.

56

Ett fotografi från en återvinningsstation

På skyltarna ser man följande text:

- oljor
- färgrester
- glas – ej fönster och spegelglas

Glas kan återvinnas hur många gånger som helst utan att kvaliteten försämras. Glasflaskor blir nya flaskor men även isoleringsplattor i hus.

56

Ett fotografi från återvinning av elektronik prylar.

Här ser man alla möjliga saker exv. mikro, DVD-spelare och dammsugare.

57

Ett fotografi från en soptipp

Här ser man en familj som byggt ett enkelt skydd genom att lägga ett blått tygstycke över några pinnar mitt bland soporna. Detta är troligen också deras hem.

58

En världskarta och ett fotografi

Världskartan visar var vi hittar odlad mat respektive betesmark.

- I Nordamerika odlar man mest i väster och i öster är det mest betesmark.
- I Sydamerika är det mest betesmark endast ett mindre område med odlad mark i sydöst på gränsen mellan Uruguay och Argentina.
- I Europa är det mest odlad mark.
- I Afrika hittar man betesmark längst kusterna söder om ekvatorn, ett lite område i norr runt Algeriet och på Madagaskar. Odlad mark finns i ett smalt område söder om ekvator och innanför betesmarken i sydöst söder om ekvatorn.
- I Asien finns mest odlad mark i Indien delar av Kina samt västra Sydostasien.
- Stora delar av Asien norr om Himalaya utnyttjas som betesmarker.

- I Australien är det betesmarker längst kusten i norr och öster, samt några mindre områden med odlingsbar mark i söder.

Ett fotografi från en grönsaksmarknad.

Grönsakerna ligger prydligt staplade. En del grönsaker eller bär ligger också i plastlådor. Försäljaren, en ung kvinna, sitter på marken.

59

Ett fotografi

Kortet är från en grönsaksdisk i ett I-land. Här ser man prydligt plastinpackade röda paprikor och andra grönsaker.

60

Ett flygfotografi

På det stora vetefältet i USA åker fyra skördetröskor i bredd efter varandra.

60

Ett fotografi på en gul majscolv.

60

Ett fotografi på en kassavaodling. Kassavan har stora grönflikiga blad och kan bli upp till 5 meter hög. Rotknölarna är spolformade.

61

Ett fotografi på ett risfält.

På bilden ser man två kvinnor som arbetar på ett risfält. Riset sticker upp ur vattnet på de olika terrasserna.

När ris odlas på sluttningar byggs odlingsterrasser för att vattnet ska stanna kvar på risodlingarna.

61

Ett fotografi

En man visar fram en risplanta. Risplantan är ettårig stråväxt. Den har långa blad och småax i en hängande vippa.

62

Ett fotografi på en bomullsbuske.

Busken kan bli 1-2 meter hög med ljusa blommor. När bomullsfrukten är mogen spricker den, inuti frukten finns frön. Utanpå fröna sitter det ett ludd/fibrer som är själva bomullen. Det tar ca 4 månader för bomullsfibrerna att mogna.

62

Ett fotografi från en sockerrörsodling.

En mörkhyad man fäller en sockerrörsplanta med ett långsmalt verktyg. Sockerröret är en stråväxt som liknar vår vass. Sockerröret kan bli tre till fyra meter höga med en meterlång vippa.

Av sockerrör går det också att framställa etanol som kan användas som bränsle i etanolbilar.

63

Ett fotografi

Här ser man hur några mörkhyade kvinnor håller en pinne upp i luften där man hängt en enkel våg. Tebladen ligger i en stor handflätat korg. Bredvid står en man och antecknar vikten.

Skörden av teblad vägs noga. På Sri Lanka finns flera stora teplantager.

63

En bild på ett gammal tecknat båtdäck

Bilden visar hur man stuvade in så många människor som möjligt på ett båtdäck genom att man packade ihop människorna som i en sillbruk.

64

Ett fotografi

På bilden ser man två ryttare som samlar ihop sin boskapshjord ute på ett stort slättområde.

65

Ett fotografi

På bilden ser man två kameler som bär på stor packning genom ett kargt landskap.

Kamelen är ett viktigt husdjur i torra områden i Afrika och västra Asien. Den används som lastdjur men man får också kött och mjölk från den. Vissa nomadgrupper föder upp kameler för export till länder i närheten.

65

Ett fotografi

På bilden ser man hur en vattenbuffel är kopplad i träsele som sitter fast i en lång träarm kopplad till en pump eller kvarn. Vattenbuffeln går runt, runt och hjälper på så sätt till pumpa upp vatten eller driva en kvarn.

66

Ett fotografi

Ett Herculesplan flyger mat till de nödställda i södra Sudan.

På fotot ser vi hur man lastat av ett stort antal vita säckar med mat.

66

En världskarta som visar hur många procent av ländernas befolkning som är undernärda.

Afrika är den kontinent som har flest undernärda. Men bristen på mat finns även i Centralamerika, Sydamerika, Indien, Mongoliet, Kina och Sydostasien.

Det saknas dock uppgifter från ett flertal länder.

67

Ett fotografi

Två små flickor går bland sprickorna i det söndertorkade landskapet. Den äldre av flickorna har en vattenkruka på huvudet.

68

Ett fotografi på stora höga elkraftledningar.

69

En gammal målning som visar en fabrik som ligger vid havet.

69

Ett fotografi på staplat virke

Trästockar ligger staplade på varandra och väntar på vidare transport till olika fabriker.

69

Ett fotografi från en containerhamn.

Här ser man containrar i olika färger staplade ovanpå varandra i väntan på transport till olika länder.

70

Ett gammalt svartvitt fotografi

På bilden ser man hur man tillverkar T-fordar enligt löpandebandprincipen. På bilden ska man precis montera ihop bilens kaross med underredet.

70

Ett fotografi

Rymdfärjan Atlantis har just startat. Man ser en stort flygplansliknande farkost ovanpå tre stora bränsletankar. Raketbränslet står ut som en kvast efter rymdfärjan.

71

Ett fotografi

På fotografiet från Silicon Valley ser man tre höga, blå cylinderformade hus. På ett av husen kan man läsa loggan Oracle. Framför husen växer det lövträd.

Där Silicon Valley ligger fanns det förr stora fruktodlingar.

72

Ett fabriksfotografi

Vi ser långa bord där det sitter mörkhåriga, asiatiska flickor i likadana blåa T-shirts och jobbar. De monterar elektronik som kräver att de använder förstoringsglas.

73

Ett fotografi på ett fartygsbygge

Här ser man hur det byggs ett stort fraktfartyg som exempelvis sedan ska kunna frakta många containrar samtidigt mellan olika länder.

73

Ett fotografi

En indisk kille sitter och jobbar vid sin dator.

74

Ett fotografi på en barnarbetare

En 7-8 årig flicka sitter på marken och filar av kanterna på en soltorkad tegelsten. Runt omkring flickan har man staplat tegelstenar på höjden.

75

Ett skolfotografi

På fotot ser man flickor med slöja på huvudet, som sitter på en matta. Framför sig har de en bok som ligger på en kudde. De har fått chansen till att gå i skola.

75

Ett fotografi

På bilden ser man en barnsoldat. En mörkhyad kille klädd i blå jacka och grå hjälm, över axeln hänger ett skjutvapen i en läderrem.

77

Ett fotografi

Ett jordklot gjort i olikfärgade jeanstyger. Havet är ett mörkt jeanstyg och i ljusare jeanstyg har man sytt fast världsdelarna med orangefärgad jeanstråd.

78

Två satellit-fotografier

Foto 1

Bilden är tagen över Stilla havet, då ser vi ett nästan enbart blått klot.

Mest vatten ser vi om vi placerar Stilla havet i mitten av globen. Den bilden kallas vattenhalvklotet och består till mer än 90 procent av hav.

Foto 2

Nu syns kontinenterna: Afrika, Europa, Asien samt Grönland och Nordpolen.

Om vi i stället placerar Afrika och Europa i mitten av globen ser vi landhalvklotet.

79

Ett fotografi och en världskarta

Fotografiet visar en stor skummande våg.

Världshavet täcker mer än 70 procent av jordens yta och delas in i fem oceaner. Oceanerna delas i sin tur in i flera mindre hav. En del av haven kallas innanhav, till exempel Östersjön, Medelhavet och Persiska viken. Innanhav har samma inlopp som utlopp. Därför är omsättningen av vatten liten.

På världskartan är följande världshav markerade:

- Norra ishavet (vid nordpolen)
- Atlanten (mellan kontinenterna Nord/Sydamerika – Europa och Afrika)
- Stilla havet (Asien – Nord/Sydamerika)
- Södra ishavet (vid Antarktiskt)
- Indiska oceanen (Afrika – Australien)

80

En världskarta som visar varma och kalla strömmar.

- Varma strömmar: Golfströmmen (östra USA mot Norden) i Atlanten från Afrikas kust mot Sydamerika, Indiska Oceanen, Stilla havet mellan Asien och Nordamerika
- Kalla strömmar: södra halvklotet utanför Antarktiskt, utanför Sydamerikas västkust, i Atlanten utanför Spanien och Nordafrikas kust

80

En bild som visar havsbotten

Land och hav möts vid kusten. Landet fortsätter ut i havet och under vattnet. Här är det relativt grunt, bara cirka 150–200 meter djupt. Området kallas för kontinentalsockeln eller shelfen. Det är här som det mesta av allt fiske sker. Här finns också stora fyndigheter av olja och naturgas.

Sedan kommer vi fram till kontinentalbranten som stupar kraftigt ner mot en djuphavsslätt. Denna kan sedan möta en bergskedja uti i djuphavet.

De djupaste delarna av havet kallas djuphavsgravar.

Berggrunden under havet kan även sticka upp ur havet som exempelvis en vulkan.

82

Ett undervattensfotografi

Bilden visar ett stim fiskar.

82

En bild som visar havets gränser

- land
- territorialhav – ca 2 mil ut från land
- ekonomisk zon – ca 37 mil ut från land
- fritt hav

83

En karta över Arktis och angränsande kontinenter

Man ser istäcket över Lomonosovryggen och resten av Nordpolen. Glaciären på Grönland (Danmark) samt följande länder: Kanada, Alaska, Ryssland samt ön Svalbar som hör till Norge.

84

Ett fotografi

En stor containerbåt på väg in i en hamn. Man ser stora lastkranar i bakgrunden. I vattnet ligger massor av skräp.

84

Ett fotografi på olika sushirätter.

Rätterna ligger i olika fack. Det är bland annat havskräftor och olika sorters fisk dekorativt inrullat i ris.

85

Ett fotografi

Mangroveskogen känns igen på att trädstammarnas rötter syns som ett virrvarr av rötter ovanför vattnet.

86

En tecknad vattenillustration

En väldigt liten del av allt vatten på jorden är sötvatten och mer än hälften av sötvattnet är snö eller is.

- 97% saltvatten
- 3% sötvatten varav

2% som snö och is

1% i grundvatten, sjöar och vattendrag

87

En världskarta som visar världens största vattendrag och ett fotografi.

- Nordamerika: Yukon floden i Alaska, Mississippi samt De stora sjöarna
- Sydamerika: Amazonasfloden, Parana
- Europa: Donau, Volga
- Afrika: Nilen, Niger, Kongofloden, Tschadsjön, Victoriasjön
- Asien: Euftrat, Tigris, Ob, Lena, Huang He, Chang Jiang, Mekong, Ganges, Indus, Kaspiska havet, Aralsjön, Bajkalsjön
- Australien: Darling, Murray

Fotografi

En mörkhyad man klädd vitlång skjorta och huvudet inlindat med ett vitt tygstycke. Han sitter i sin enkla fiskebåt.

88

Ett fotografi och en skiss som visar ett delta.

Fotot visar enkla, små träbåtar som ligger förankrade tät intill varandra längst en flod. I bakgrunden ser man enkla hus byggt med träbitar och korrugerad plåt.

Deltaskiss

Man ser hur en flod delat upp sig i flera flodfårar på väg ut mot havet.

Ett delta bildas där en flod möter havet. Deltan byggs upp under lång tid och får olika former beroende på hur havsbotten ser ut, vågornas styrka, havsströmmar och tidvattnets svängningar.

89

Två satellitbilder

- Nilen

Nilens triangelformade delta syns tydligt på satellitbilder. Delta (Δ) är den fjärde bokstaven i det grekiska alfabetet. Under antiken tyckte grekerna att Nilens mynning hade samma form som bokstaven och kallade därför mynningen för just delta.

- Mississippifloden

Mississippifloden mynnar i Mexikanska golfen, i närheten av staden New Orleans. Deltat, som kallas för the Birdfoot Delta, når långt ut i havet och har bildats under tusentals år. Det är strömmarna i havet som har hjälpt till att forma deltat så att det ser ut som en fågelfot.

89

Ett fotografi på en gammal egyptisk målning.

Man ser en kvinna och en man som tar hand om skörden.

90

Ett fotografi

I förgrunden flyger en stor mås med sitt byte: en stor fisk.

I bakgrunden ser man två mörkhyade fiskare i sin långsmala fiskebåt.

90

Ett fotografi från Niagarafallen

Man ser det höga vattenfallets vattenmassor och längst ner den lilla turistbåten som visar turisterna fallen på nära håll.

91

Ett fotografi på en bajkalsäl.

Den är mörkgrå och något ljusare på undersidan. Den är ca 130 cm till 160 cm lång och väger mellan 50 till 80 kilo.

92

Två fotografier

Foto 1

Tre mörkhyade barn pumpar för hand upp vatten ur en brunn.

Foto 2

Vatten som strilar fram ur en modern dusch.

93

En skylt

Man ser en svart siluett som föreställer en person som sitter på huk och gör sina behov. Bakom personen ser man en orm.

I länder där många människor inte kan läsa används bilder för information. Skylten visar att man inte ska uträtta sina behov i naturen eftersom vattnet blir förorenat. Dessutom är risken för ormbett stor.

94

Ett fotografi

På fotot ser man ett stort fartyg som står på en uttorkad sjöbotten där det börjat växa buskar.

95

Ett fotografi

Tre personer försöker fånga fisk i en sjö som håller på att växa igen. Fångsten av fisk har de lagt på tork på en stråmatta vid sjökanten.

96

En satellitbild över jordens världsdelar.

Bilden är ett fotomontage av flera satellitbilder.

I verkligheten är det aldrig dag på hela jorden samtidigt.

Världsdelarna är:

Europa, Asien, Nordamerika, Sydamerika, Afrika, Oceanien, Antarktis

98

En karta över Afrika

99

Ett fotografi

Solen har gått ner på savannen och man ser akacieträdens svarta siluetter mot den rosafärgade himlen.

100

Ett fotografi från pyramiderna i Giza. Bredvid pyramiderna finns Sfinxen som är ännu ett gigantiskt byggnadsverk. En sfinx är en farao med lejonkropp. Sfinxen i Giza är cirka 20 meter hög och uthuggen ur en enda klippa.

101

Två fotografier

Lemurer och kameleonter är några av Madagaskars ovanliga djur.

- Kameleont

En fläckig kameleont på jakt. Den är grön med gula breda streck. Kameleonten har en maskliknande, lång, klibbig tunga.

- Lemur

En gråvit apa med en lång svart- och gråvitrandlig svans. Svansen kan bli mellan 30-60 cm lång. Deras ögon är inramade med en svart, rund ring.

102

En karta över Antarktis

103

Ett fotografi på en svart och vit pingvin.

104

En karta över Asien

105

Ett fotografi från Shanghai

Fotot är taget på kvällen och man ser stadens skyline. The Oriental Pearl Tower syns i förgrunden. Det är ett av Shanghais främsta landmärke, ett TV-torn som också är Kinas högsta torn.

106

Ett fotografi på Kinesiska muren

Kinesiska muren är en lång försvarsmur med befästningar på jämna mellanrum. Murarna byggdes för att skydda kineserna från angrepp från norr.

107

Ett flygfotografi

Ögruppen Maldiverna består främst av atoller av korallrev. De har bildats runt topparna på en vulkanisk djuphavsrugg. På bilden ser man en grön "ö" som omges av en ring av klarblått vatten.

107

Ett flygfotografi över Palm Jumeirah

Från ovan har ön formen av en palm där stammen har kontakt med land via broar, men ön är konstgjord.

108

En karta över Europa

109

Ett fotografi

Bilden är tagen i Prag och visar floden Moldau som rinner genom staden. Staden hålls ihop av de många broarna. Den äldsta är Karlsbron, som också är ett av Prags kännemärke.

110

En karta över Nordamerika

111

Ett fotografi

En asfalterad väg med en gul mittlinje som leder rakt fram mot berg som eroderats i olika formationer. Denna väg 191 kallas ibland för USA:s vackras väg.

112

Ett fotografi

Ett stort fraktfartyg på väg genom Panamakanalen.

112

Ett flygfotografi

Kortet är taget ovanifrån rakt ner mot Manhattan. Man ser de fyrkantiga kvarteren med höghus och hur gatorna korsar varandra. Mitt i bilden ser man en hög byggnad som är upplyst.

113

Ett naturfotografi

På bilden ser man en sjö omgiven av barrskog och i bakgrunden hög delvis snöklädda berg.

114

En karta över Oceanien

115

Ett fotografi

Fotografiet visar en av Australiens stora turistattraktion Ayers Rock. Berget är en gigantisk stenformation av sandsten. På håll ser Ayers Rock ut som en stor limpa som ligger på marken.

116

Två fotografier

Foto 1

På bilden ser man maorier, Nya Zeelands ursprungsbefolkning, som utför en dans. De är målade i ansiktet och har ett kort, mönstrat kjolliknade skyнке runt magen.

Foto 2

Kiwifågeln är en symbol för Nya Zeeland. Den är en gråbrun, stor som en höna med en lång smal näbb, men saknar vingar och stjärt och kan därför inte flyga.

117

Ett fotografi

På bilden ser man ett näbbdjur. Den liknar en utter med bäversvans, men har näbb och blir mellan 40–60 cm lång, inklusive en svans på drygt 10 cm.

117

Ett fotografi taget under havsytan

På bilden ser man en dykare som troligen kollar på Stora Barriärrevets koraller.

118

En karta på Sydamerika

119

Ett fotografi

På bilden syns två lamadjur med Andernas snöklädda berg i bakgrunden. Det vuxna djuret har brun päls medan ungen är helt vit. Laman hör till kameldjuren men har ingen puckel.

120

Ett fotografi

Bilden är från Påskön. Här kan man se ett antal stora stenstatyer. Statyerna är uthuggna ur sten från ett stenbrott på ön. De föreställer olika ansikten.

121

Ett fotografi

På bilden ser man en högt belägen stad troligen La Paz i Bolivia.

121

Ett fotografi

Ett vintrigt landskap. En liten gummibåt med människor i flytvästar ligger i det kalla vattnet omgiven av höga snö- och isberg.